

Utvärdering av sociala investeringar

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

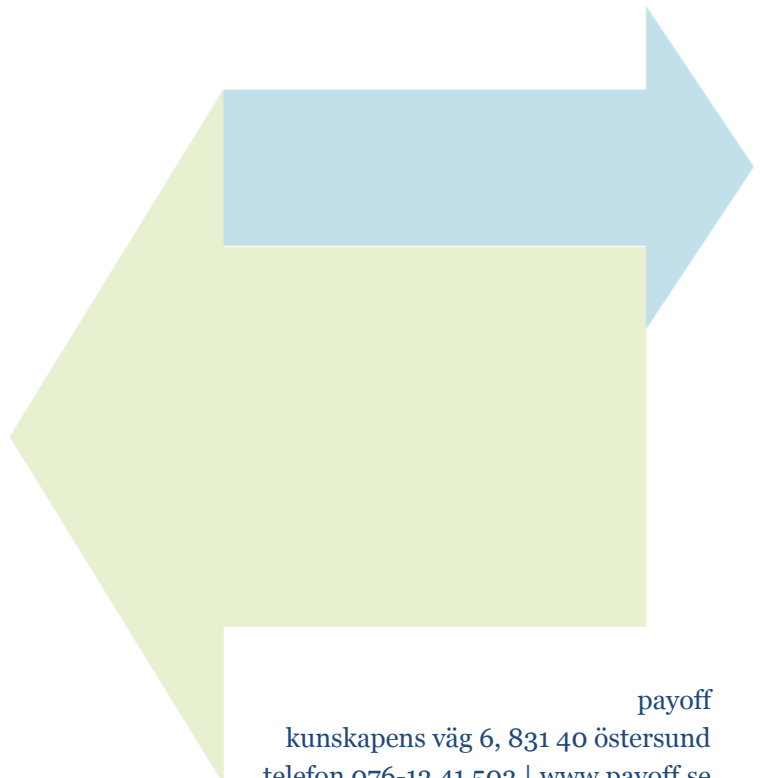
arbete och nya möjligheter
för alla

Utvärdering

Anpassade yrkesutbildningar,
Inom projekten Grenverket Södertörn och
Grenverket Nynäshamn och Tyresö

Samordningsförbundet Östra Södertörn

Slutrapport
Östersund, 2012-05-10

payoff
kunskapens väg 6, 831 40 östersund
telefon 076-13 41 503 | www.payoff.se

Innehåll

Innehåll	2
Bakgrund	3
Vad ingår i utvärderingen?	3
Metod	4
Bortfallsanalys	4
Resultat	6
Kursinnehåll och upplägg	6
Metodik	7
Resultat i samband med kursavslut	8
1. Säljutbildningen.	8
3. Lagerutbildningen.	9
Rekrytering av deltagare	10
Ungdomsteamet Haninge	10
Ung i Nynäs/Ung i Tyresö	10
Spången, Södertälje	10
Slussen, Huddinge	11
Paraplyprojektet, Botkyrka	11
Deltagarnas bakgrund	11
Resultat av enkäten	11
Deltagarnas upplevelser	16
Resultat av telefonintervjuer	26
Sammanfattning och diskussion	28

Bakgrund

År 2009 och 2010 startade Samordningsförbundet Grenverket Södertörn resp. Grenverket Nynäshamn och Tyresö. De två samordningsförbunden bedriver olika typer av insatser som riktar sig till ungdomar i åldrarna 16-24 år och som står utanför arbetsmarknad och studier. En av insatserna har varit att anordna s.k. anpassade yrkesutbildningar för målgruppen i ett försök att specialdesigna kurser som på relativt kort sikt kan leda till arbete för ungdomarna.

Våren 2010 inledde Samordningsförbundet Östra Södertörn ett samarbete med den kommunala vuxenutbildningen i Haninge – Centrum Vux – i syfte att börja planera för dessa utbildningar. Centrum Vux har därefter gjort en upphandling av utbildningarna och den utförare som genomfört kurserna är Elvira kunskapsutveckling i Stockholm. De utbildningar som genomförts är av tre typer: en säljutbildning, en caféutbildning och en lagerutbildning.

Denna rapport är resultatet av en utvärdering av dessa kurser. Parallellt har payoff även, i ett separat uppdrag, genomfört en samhällsekonomisk utvärdering av dessa utbildningsinsatser. Vid tidpunkten för starten av utvärderingsuppdraget, januari 2012, hade sammanlagt 159 personer genomgått någon av dessa utbildningar. Säljutbildningen har genomförts fyra gånger med totalt ca 60 deltagare. Caféutbildningen, tre gånger med totalt ca 40 deltagare och lagerutbildningen har genomförts fyra gånger med totalt ca 60 deltagare. Sammanlagt har alltså, vid inledningen av 2012, omkring 160 personer gått någon av dessa tre utbildningar.

Vad ingår i utvärderingen?

De faktorer som utvärderingsarbetet fokuserar på är:

1. Kursernas upplägg, innehåll och metodik.
2. Rekrytering av deltagare till kurserna
3. Deltagarnas tidigare erfarenheter av anställningar och försörjningsmetoder.
4. Utbildningarnas resultat. (Under denna punkt sorterar också den samhällsekonomiska utvärderingen).
5. Slutligen, deltagarnas upplevelser/erfarenheter av kurserna liksom av de praktikperioder som är en del av utbildningen.

Metod

Det huvudsakliga mätinstrumentet vid denna utvärdering har varit en enkät som gått ut till de personer som vid inledningen av år 2012 genomgått någon av de aktuella kurserna eller utbildningarna hos Elvira kunskapsutveckling i Stockholm. Vid inledningen av utvärderingsarbetet var också ambitionen att genomföra ett antal fokusintervjuer med ett urval av kursdeltagarna, men pga. svårigheter med att hitta ett tillräckligt antal intresserade, avskrevs så småningom dessa planer. Istället genomfördes ett mindre antal telefonintervjuer med de deltagare som anmält intresse för detta. Sammanlagt genomfördes sex intervjuer.

Som ett kompletterande underlag till utvärderingen finns de rapporter som skrivits av Elvira VD efter varje kursavslut. Dessa rapporter innehåller uppgifter om antal deltagare, hur många som klarat av hela kursen, hur många som ev. fått arbete direkt efter kursen mm. Denna rapporters resultatredovisning kommer att inledas med ett antal tabeller som bygger på detta material.

Den enkät som används som mätverktyg vid materialinsamlingen består av totalt 19 frågor. De inledande fyra frågorna handlar om hemort, ålder, kön samt vilken utbildning individen i fråga gått. Sedan följer 15 frågor varav nio av dessa syftar till att ur olika aspekter pejla deltagarnas åsikter om utbildningen, medan sex av frågorna handlar om individens erfarenheter före och efter utbildningen. Den avslutande frågan i enkäten är en helt öppen fråga där individen har möjlighet att ta upp vad som helst med koppling till den utbildning denne har genomgått hos Elvira kunskapsutveckling.

Dessa 15 frågor har fasta svarsalternativ, svaren har sedan omvandlats till diagram. Vid de nio "åsiktsfrågorna" finns också utrymme för kommentarer till det "fasta" svar man avgivit. Kommentarer återges samlade efter presentationen av resp. diagram. För att synliggöra ev. mönster med avseende på kön, är kommentarerna markerade med "k" och "m" för "kvinna" resp. "man". Att ge den svarande möjlighet att kommentera med egna ord, syftar till att ge en djupverkan, en ytterligare dimension till de tvådimensionella illustrationer som diagrammen ger. Man kan också säga att dessa "egna kommentarer" syftar till att öka förståelsen hos läsaren av rapporten, av det "vetande" som de slutna frågorna vill skapa. Dessa kommentarer återges ordagrant, utom då det ev. förekommit att något namn nämnts på ett negativt sätt. Då har namnet tagits bort.

Bortfallsanalys

Av 159 utskickade enkäter har, efter en påminnelse, 59 enkäter återsänts ifyllda. Könsfördelningen är 42 kvinnor och 17 män. Detta ger en svarsfrekvens på 37 procent, vilket är en relativt låg svarsfrekvens även om det ofta är svårt att uppnå en mycket högre andel svarande vid en enkätundersökning riktad mot den aktuella målgruppen. Hur som helst innebär detta att enkätsvarens representativitet för hela gruppen kan vara svag. Slutsatserna måste således tolkas med försiktighet och får i första hand gälla för de deltagare som besvarat enkäten.

Något som kan ha bidragit till den relativt låga svarsfrekvensen är målgruppens ålder. Personer i åldersspannet 16-24 befinner sig ju i en fas i livet när uppbrott är något naturligt, vilket gör att de adressuppgifter som finns för personerna inte med nödvändighet är uppdaterade. Mot denna bakgrund får 37 procent svarsfrekvens trots allt anses acceptabel.

Resultat

Inom ramen för Grenverket Södertörn har, som nämnts ovan, tre olika typer av kurser genomförts av Elvira kunskapsutveckling i Stockholm. Utbildningarna framgår av tabell 1, tillsammans med uppgift om antal kurstillfällen och antal deltagare.

Tabell 1. Sammanställning av kurser 2010-2011.

Typ av utbildning	Antal tillfällen	Kurslängd	Antal deltagare
Säljutbildning	4	15 veckor*	Ca 60
Caféutbildning	3	15 veckor	Ca 40
Lagerutbildning	4	6 veckor**	Ca 60

* Varav hälften som praktik i butik.

** Följt av praktik på en arbetsplats.

Kursinnehåll och upplägg

Den övergripande strukturen för sälj- och caféutbildningarna är mer eller mindre gemensam och utgörs av tre delmoment:

- en veckas kartläggning, vilket innebär att man går in för att få en närmare uppfattning av den individuella deltagarens intressen och förutsättningar för det kommande kursinnehållet.
- Efter den inledande kartläggningen följer fem veckors teori. Teoretiska inslag är kommunikation, grupprocesser, ekonomi, ekologi, baristakunskap (kafé), etik och moral samt säkerhet. Andra återkommande inslag är livsmedelshygien, försäljning, service, personlig utveckling, presentationsteknik, projektarbeten. Här kan också ingå olika praktiska uppgifter, som deltagarna ofta får genomföra två och två. Det kan t.ex. vara att göra ett besök i en butik för att intervjua personal i syfte att belysa vissa frågor. Det kan vara att studera exponering av varor, studera kundunderlag mm. och sedan redovisa resultatet för sina kurskamrater. Ett återkommande inslag i utbildningen är också att använda sig av rollspel för att träna kundbemötande mm.
- Utbildningen avslutas med nio veckors praktik på en arbetsplats. Den avslutande praktiska delen utgörs av fyra arbetsdagar/vecka samt en dag teoretisk återkoppling (vanligen måndagar). Denna återkommande teoridag är viktig inte bara för att fylla på med teoretisk kunskap och hålla liv i de tidigare teoretiska studierna, utan viktig också som en återkoppling och ett regelbundet vidmakthållande av kontakterna och dialogen rent allmänt, mellan deltagarna och personalen vid Elvira. Arbetstiden är 9-15 samtliga dagar under utbildningstiden.

I lagerutbildningen tillkommer utbildningsdelar som handlar om hur en logistikkedja är uppbyggd och fungerar, olika aspekter på transporter och varuhantering, inte minst i sam-

band med s.k. högriskvaror. I alla tre kurserna är arbetsmiljöfrågor ett återkommande inslag.

Vid behov genomförs även validering av deltagares kunskaper för att exempelvis se vad som fattas för att uppnå gymnasiekompetens.

Det slutgiltiga upplägget av en kurs avgörs i mångt och mycket utifrån den aktuella gruppens sammansättning. Man ser till de aktuella deltagarnas förutsättningar och behov. T.ex. kan det vara så att om någon deltagare absolut inte kan redovisa ett arbete inför en grupp, då får det ske på annat sätt. Det kan vara så att någon har svårigheter att ta till sig information vid gemensamma genomgångar, vilket i så fall löses med individuell genomgång.

Metodik

Det är framför allt två komponenter som framträder som extra tydliga i Elviras sätt att arbeta. Det handlar dels om att, i det närmaste, alltid vara nåbara för deltagarna, dvs. om en deltagare behöver komma i kontakt med någon av personalen på Elvira för att dryfta något problem, ska detta vara möjligt. Här tycks det inte heller vara särskilt strikt med arbetstider utan inställningen verkar vara mycket generös gentemot deltagarna. Den andra genomgående tanken som framträder tydligt är betoningen av det egna ansvaret, vikten av de egna besluten för den egna framtiden, sambandet mellan egna beslut och konsekvenser.

I kombination med detta arbetar Elvira också med att stötta deltagare som upplever svårigheter med t.ex. bristande motivation i vissa lägen. Något som personalen vid Elvira tycks fästa stor vikt - och som dessutom verkar vara något av en genomgående tanke - är att hjälpa deltagarna att få en struktur på vardagen, att ta till sig olika pusselbitar kopplade till begreppet "ansvar" och som summerar ihop till vad det innebär att bli vuxen. En viktig och återkommande insats är också att stötta kursdeltagare som gruvlar sig för att göra muntliga presentationer inför gruppen.

VD:n för Elvira betonar att det är nödvändigt, för de pedagoger som ska arbeta med dessa utbildningar, att de måste gilla att arbeta med den här målgruppen; de måste vara engagerade, ha en samsyn på - och en gemensam strategi för hur man ska nå sina mål. Lärlarlaget för dessa kurser består totalt av sju lärare plus VD. Alla deltagare lär känna VD och lärarna går då och då in i varandras kurser och lär känna varandras deltagare. Under praktikperioden är ett viktigt inslag att lärarna kontinuerligt har kontakt med den arbetsplats där kursdeltagarna gör sin praktik. Detta sker både genom fysiska besök och via telefonkontakt med handledare. En återkommande fråga som man har fokus på under praktikperioden är om något saknas - och i så fall vad - för att en deltagare ska vara anställningsbar inom den aktuella branschen.¹

Ett bestående intryck är att personalen vid Elvira inte enbart nöjer sig med att producera tre delutbildningar med anständigt innehåll, utan att personalen verkligen tycks gå in för att det ska bli så bra för deltagarna såsom bara är möjligt.

¹ Intervju med VD samt lärare vid Elvira Kunskapsutveckling, 2011-12-15.

Resultat i samband med kursavslut

1. Säljutbildningen.

Kommentar: Siffrorna i tabell 2 säger oss att genomströmningen av elever i Elviras säljutbildningar så här långt varit god, med ett undantag, nämligen den andra kursen då fem av 14 deltagare lämnat kursen av personliga skäl. Andelen deltagare som fått arbete är glädjande hög, även om det delvis finns en osäkerhet i siffrorna, då det delvis handlar om individer som blivit lovade arbeten som vid tidpunkten då informationen gavs, ännu inte blivit av.

Tabell 2. Sammanställning, resultat av säljutbildning.²

<i>Utbildningsperiod</i>	<i>Antal deltagare som startat utb.</i>	<i>Antal som fullföljt utb.</i>	<i>Antal i arbete efter utb.</i>	<i>Andel i arbete efter utb.(%)</i>
6/4 – 16/7, 2010	15	12	8*	53/66****
6/9 – 17/12, 2010	14	9	4**	43/66
7/2 – 20/5, 2011	15	12	5***	60/75
5/9 – 16/12, 2011	14	12	9	64/75

* Ytterligare två deltagare fick annat arbete under utbildningen/praktiken.

** Ytterligare två kommer troligen att få arbete i någon form senare.

*** Vidare får två deltagare sommarjobb med trolig förlängning, ytterligare två blir timvikarier.

**** Den vänstra siffran är beräknad på antal deltagare som startat utbildningen medan den högra siffran grundar sig på det antal som slutfört utbildningen.

Det kan också vara svårt att bedöma vilken stabilitet som finns i timanställningar och sommarjobb. Men eftersom det i stor utsträckning är så många ungdomar kommer in på arbetsmarknaden – genom att få chansen att visa vad man kan – är också detta anställningar som är av stort värde för ungdomarna.² Caféutbildningen.

Tabell 3. Sammanställning, resultat av caféutbildning.³

<i>Utbildningsperiod</i>	<i>Antal deltagare som startat utb.</i>	<i>Antal som fullföljt utb.</i>	<i>Antal i arbete efter utb.</i>	<i>Andel i arbete efter utb.</i>
6/9 – 17/12, 2010	13	9	5*	38/56
7/2 – 20/5, 2011	14	6	6**	43/100
5/9 – 16/12, 2011	15	11	9	60/82

² Slutrapporter säljutbildning, ht. 2010 och vt. 2011, Elvira Kunskapsutveckling AB.

³ Slutrapporter caféutbildning, ht. 2010 och vt. 2011, Elvira Kunskapsutveckling AB.

* *Samtliga fick arbete på sina praktikplatser, varav en först som vikarie därefter som timvikarie. Ytterligare en deltagare blir timvikarie vid behov.*

** *Varav fyra på praktikplatsen och två på annan arbetsplats under utbildningstiden.*

Kommentar: Även för caféutbildningarnas del ser vi att genomströmningen av deltagare varit god i två av tre kurser. Vid kurs nr. två har dock hela åtta deltagare avbrutit utbildningen, vilket är en ganska anmärkningsvärd siffra. För de sex som fullföljt kursen har det däremot gått bra. Samtliga har fått anställning, även om två deltagare tycks ha fått anställningar som inte haft någon direkt koppling till den aktuella utbildningen.

3. Lagerutbildningen.

Tabell 4. Sammanställning, resultat av lagerutbildning.⁴

Utbildningsperiod	Antal deltagare som startat utb.	Antal deltagare som fullföljt utb.	Antal i arbete efter utb. ****	Andel i arbete efter utb.
28/2 – 1/4, 2011	15	15	-	-
4/4 – 6/5, 2011	14	14	-	-
5/9 – 14/10, 2011*	16	12	3 **	19/25
24/10 – 2/12, 2011	15	12	1 ***	7/8

* *Avser teoriperiod. Praktik vid varierande tidpunkter, ca fem veckor/deltagare.*

** *Två av deltagarna har fått anställning på sina resp. praktikplatser - provanställning i sex månader. En av deltagarna har fått en extraanställning på ett annat företag men som också har en del arbete på lager. Av 12 deltagare klarade samtliga deltagare Truckkortet (TLP. 10; A1-4, B1, B3)*

*** *En deltagare har goda chanser till jobb efter praktikperioden om han klarar uppkörningen för truckkortet. Ytterligare fyra deltagare har goda chanser att få börja jobba extra på sina praktikplatser vid högsäsong och semestrar*

**** *När det gäller de första två kurserna hade Elvira Kunskapsutveckling endast ansvar för teoridelen av utbildningen, vilket innebär att man saknar uppgifter på hur det gått för deltagarna under dessa perioder beträffande ev. anställning efter praktikperioden.*

Kommentar: För lagerutbildningens del ser det, i en jämförelse med övriga utbildningar, inte lika positivt ut med antal deltagare i arbete efter fullföljd utbildning, åtminstone inte för de två utbildningstillfällen som Elvira har uppgifter för. Man bör dock komma ihåg att för varje individ som får anställning till följd av en utbildningsinsats är värdet av detta stort. Att tre av 12 fått arbete måste därför ses som klart positivt.⁵

⁴ Källor: Slutrapport lagerutbildning, 2011, samt uppgifter via e-post från Elvira Kunskapsutveckling AB.

⁵ För nyttan av utbildningsinsatserna uttryckt i siffror hänvisas till payoffs samhällsekonomiska utvärdering.

Rekrytering av deltagare

Ungdomsteamet Haninge

Ungdomsteamet är en samverkansform mellan kommunens socialtjänst och arbetsförmedlingen. När man från teamets sida rekryterat deltagare till utbildningarna har teamet presenterat dessa utbildningar som en av flera möjliga alternativ till utbildning/aktivitet. Om teamet suttit i samtal med personer som inte avslutat gymnasiet eller kanske inte ens grundskolan, har teamet oftast i första hand försökt stötta personerna i fråga att göra detta, för att hjälpa den enskilde att få en kompetens och ett avslut på en viss nivå för att därefter gå vidare. I vissa fall kanske teamet ändå inte lyckats med detta pga. skoltrötthet mm. Då har dessa utbildningar kunnat fungera som bra alternativ. I god tid före ny kursstart har teamet från samordnaren fått en kvot per kommun på ett antal deltagare. Dessa platser har alltid räckt till i förhållande till efterfrågan. Konsekvensen för Haninges del har varit att de inte behövt arbeta med urvalsmetoder av något slag för att välja ut deltagare till Elviras kurser.⁶

Ung i Nynäs/Ung i Tyresö

I projektet Grenverket Nynäshamn och Tyresö har de arbetat på liknande sätt men här tycks efterfrågan på utbildningarna ha varit större i förhållande till den tilldelade kvoten av platser. Först har de vid ett informationsmöte presenterat de olika alternativ som stått till buds för de nyanmälda på arbetsförmedlingen. Sedan har de gjort ett urval bland de som anmält sig som intresserade till utbildningarna och urvalsmetoden har varit att låta behov och nytta vara de variabler som fått styra tilldelningen av utbildningsplatser. De individer som i en sammanvägd bedömning av dessa två variabler, alltså bedömts ha haft det största behovet och nyttan av utbildningsplatserna, har i första hand fått plats på en kurs.⁷

Spången, Södertälje

De första deltagarna från Spången, som är ett samverkansprojekt mellan arbetsförmedlingen och Södertälje kommun, kom in i utbildningarna hösten 2011. Vid detta tillfälle var det enbart två personer som kom från Södertälje. En orsak till det låga antalet deltagare tros vara att deltagarna från Södertälje har ganska långt att ta sig till utbildningarna, som pågår i Haninge och i Stockholm. Urvalet har inte varit någon stor fråga i Södertälje, man har helt enkelt pejlade intresset för de aktuella kurserna bland sina arbetssökande i de aktuella åldersgrupperna, och hösten 2011 var det alltså två personer som visade intresse, man hörde sig för med projektledningen i Haninge och fick klartecken för dessa två personer. Innan det ges klartecken från Spångens sida, gör projektgruppen också en bedömning av den/de intresserade personernas förutsättningar att klara av de åtaganden som ett deltagande innebär.

⁶ Telefonintervju med Ingela Danielsson, Ungdomsteamet Haninge 2012-01-03.

⁷ Telefonintervju med Mikael Billefält, projektledare Grenverket Nynäshamn och Tyresö 2012-01-13.

Slussen, Huddinge

I Huddinge bedrivs det lokala projektet under namnet Slussen, som är en samverkan mellan arbetsförmedlingen, kommunen och försäkringskassan. Här har man en annan inriktning än i t.ex. Nynäs/Tyresö. Slussen arbetar med personer som har ett visst behov av särskilda insatser p.g.a. olika svårigheter i bakgrunden. Det har inneburit att projektet har färre deltagare och att man informerat om de olika möjligheter som står till buds i personliga möten i stället för vid informationsmöten i grupp. Man har därför också tagit upp möjligheten med att gå kurserna vid Elvira, i dessa enskilda möten. I övrigt har man sökt matcha intresse och behov mot en bedömning av personens förutsättningar att klara av kursen. Man har inte upplevt några svårigheter med att få plats för de som varit intresserade av kurserna.

Paraplyprojektet, Botkyrka

Detta är ett projekt som arbetar med en målgrupp som står längre från arbetsmarknaden än flera av de övriga projekten. projektet utgörs därför av personer som i första hand har behov av andra insatser och stödåtgärder än de utbildningar som genomförs av Elvira kunskapsutveckling. Man har därför från Paraplyprojektets sida inte haft behov av någon utbildningsplats på de aktuella kurserna förrän hösten 2011. Då tillfrågades tre personer, som man bedömde skulle kunna klara av utbildningarna, om de var intresserade av någon utbildningsplats. Även här handlar det således om att göra en bedömning av förutsättningar och intresse/behov.

En stor del av förklaringen till att de olika delprojekten bidragit med ett så pass varierande antal deltagare till kurserna är att delprojekten är så olika stora, och därför har så olika stora "populationer" av potentiella deltagare. Att projekten är olika stora beror i sin tur bl.a. på att några projekt tar in alla som man får vetskap om som inte har arbete eller går i utbildning, medan andra projekt arbetar med ett remissförfarande för att rekrytera deltagare in i projektet. Det bestämda intrycket är att arbetet med att "befolka" de olika kurserna har fungerat utan problem och friktioner mellan de olika delprojekten eller mellan dessa och projektledningen för Grenverket Östra Södertörn. Kommunikationen har av allt att döma varit mycket god och det tycks ha rått en uttalad samsyn mellan delprojekten om det viktiga med att jobba med en gemensam, övergripande ambition av att göra det bästa av de möjligheter som utbildningarna kan/har kunnat ge.

Deltagarnas bakgrund

Resultat av enkäten

Den enkät som skickats ut till deltagarna av utbildningarna består av totalt 19 frågor. Redovisningen av resultatet görs under denna rubrik samt under rubriken "Deltagarnas upplevelser" nedan. De två första frågorna (1a, 1b, 1c och fråga 2) handlar om hemort, födelseår, kön och typ av genomgången utbildning hos Elvira. Under denna rubrik redovisas resultaten av frågorna 9, 10 a, 10 b, 11 a samt 11 b vilka handlar om deltagarnas försörjning och utbildningsnivå före utbildningen hos Elvira samt ev. anställningar före och efter den senare. Efter varje diagram redovisas de kommentarer som lämnats i anslutning till varje

fråga. Kommentarer värderas i termer av att vara positiva, neutrala eller negativa. Att värdera kommentarer på detta sätt kan ibland vara svårt - gränsdragningar uppstår. Trots detta tror vi att det kan bidra till att sammantaget ge en bättre bild av – och större förståelse för, deltagarnas åsikter och erfarenheter.

Fråga 9. Vilken eller vilka utbildningar hade Du gått innan utbildningen hos Centrum Vux/Elvira?

En relativt stor andel av deltagarna har erfarenheter av studier på gymnasienivå bakom sig. Inte mindre än 36 av de 58 som besvarat frågan har angett detta alternativ. 15 har angett att de har avslutad grundskola medan sju deltagare har angett "Annat". En genomgång av kommentarerna till dessa svar visar att detta handlar om både yrkesinriktade specialutbildningar och kurser på komvux, liksom studier på folkhögskola. En fråga som är rimlig att ställa sig är om skillnader i tidigare utbildningsbakgrund har någon inverkan på vilket resultat dessa utbildningar ger? En närmare betraktelse visar att det inte finns några sådana skillnader. Bilden framträder om man delar upp svaren på fråga 9 i dessa tre kategorier och sedan studerar svaren på fråga 12 för var och en av dessa tre kategorier. (Fråga 12 lyder: Tycker Du det verkar lättare att få en anställning idag än det var före Du gick utbildningen?) Resultatet kan illustreras i nedanstående tabell:

Tabell 5. Upplevd skillnad när det gäller att få anställning efter utbildningen jämfört med före. Svaren uppdelade på utbildningsnivå innan utbildningen hos Elvira.

	<i>Mycket lättare</i>	<i>Något lättare</i>	<i>Ingen skillnad</i>	<i>Vet inte</i>
Gymnasium	4	8	16	8
Grundskola	1	2	7	4
Annat	1	1	4	1
Totalt	6	11	27	13

Kommentar: Bilden är gemensam för alla tre kategorier, nämligen att merparten av respondenterna svarar att de inte upplever någon skillnad när det gäller om det är lättare att få anställning efter utbildningen. Därefter kommer svaret "Vet inte" tätt följt av "Något lättare". Det minst vanliga svarsalternativet är "Mycket lättare". Att mediansvaret dvs. det mest förekommande enskilda svaret är "Ingen skillnad" kan dock inte tolkas som att utbildningssatsningarna varit misslyckade, helt enkelt eftersom de flesta valt andra svarsalternativ. Detta illustrerar enbart att det inte finns några skillnader när man delar upp deltagarna utifrån tidigare avklarad utbildning. (Se fråga 12 nedan för ytterligare resonemang).

Fråga 10 a) Vilken eller vilka typer av anställningar hade Du haft innan utbildningen hos Centrum Vux/Elvira?

Fråga 10 b) Vilken eller vilka typer av anställningar har Du haft efter utbildningen hos Centrum Vux/Elvira?

Tabell 6. Typ av anställningar före och efter utbildning. Kvinnor och män, (n=58.)

<i>Typ av anst.</i>	<i>Fast anst</i>	<i>Tidsbegr. Anst</i>	<i>Timvik</i>	<i>Ej haft anst</i>	<i>Annat</i>	<i>Totalt</i>
Antal före, kvinnor	6	11	11	11	2	41
Antal före, män	3	5	3	5		16
Antal efter kvinnor	5	7	12	16	2	42
Antal efter män	3	3	3	4	3	16

Kommentar: Av de 58 personer som besvarat denna fråga har 9 erfarenheter av fast anställning före utbildningen hos Elvira och 8 i efterläget. Bland kvinnorna är det i övrigt en ganska jämn fördelning mellan tidsbegränsade anställningsformer samt alternativet ”Ej haft anställning”. Bland männen är det en jämn spridning över skalan i efterläget medan kvinnorna har en tonvikt på timvikariat samt ”Ej haft anställning” efter utbildningen hos Elvira. Det är ändå så att av de 42 kvinnorna har 24 st. anställning i efterläget, motsvarande siffra bland männen är 9 st. av 16. Nästa fråga vidgar perspektivet något eftersom den handlar om försörjningsmetoder.

Deltagarnas kommentarer till ”Annat” före utbildning;

- 6.k Och heljobb.
- 15.k Kommunalt sommarjobb.
- 34.k Fast timme.
- 43.m Projektanställning.
- 54.k Heltid/Deltid.

Deltagarnas kommentarer till ”Annat” efter utbildning;

- 13.m Elektriker.
- 17.m Blev nästan precis klar?? Har inte sökt jobb än.
- 38.k Sommarvikariat.
- 39.k Gått lärlingsutbildning på CentrumVux.
- 43.m Deltidsanställning.
- 59.m Truck/liftinstruktör.

Fråga 11 a) Hur försörjde Du Dig innan utbildningen?

Fråga 11 b) Hur försörjer Du Dig idag?

Tabell 7. Typ av försörjning före och efter utbildning. Antal deltagare, (n=58)

Typ av försörjning	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Totalt
Antal före kvinnor				6	4	12	8	7	5	42
Antal före män		2		1	2	2	1	3	5	16
Totalt före		2		7	6	14	9	10	10	58
Antal efter kvinnor	3	2	5	8	1	5	3	8	7	42
Antal efter män	2	2	1		3	0	3	3	2	16
Totalt efter	5	4	6	8	4	5	6	11	9	58

Förklaring:

1 = Fast anställning i samma bransch som utbildningen. **2** = Fast anställning i annan bransch. **3** = Tidsbegränsad anställning i samma bransch som utbildningen. **4** = Tidsbegränsad anställning i annan bransch. **5** = Stöd från A-kassa. **6** = Försörjningsstöd från kommunen. **7** = Aktivitetsersättning. **8** = Aktivitetsstöd. **9** = Annat

Kommentar: Det är framför allt vid tre av kolumnerna som bilden är glädjande närmare bestämt vid 1) "Fast anst. samma bransch", 3) "Fast anst. annan bransch" och 6) "Försörjningsstöd". Vid de två förstnämnda kolumnerna framgår att efter utbildningen är det elva personer som försörjer sig genom antingen fast (3 kvinnor och 2 män.) eller tidsbegränsad (5 kvinnor och 1 man) anställning i samma bransch som utbildningen gällde. Före utbildningen har ingen av respondenterna haft anställning i samma bransch. En annan glädjande kolumn är alltså alternativet "Försörjningsstöd från kommunen". Vi kan se att 12 kvinnor och 2 män var beroende av detta som sin försörjning i läget innan utbildningen, medan endast fem kvinnor befann sig i detta läge vid tidpunkten då enkäten besvarades. Beträffande alternativ 9 "Annat" har följande kommentarer lämnats:

***Deltagarnas kommentarer till svaret "Annat" före utbildningen;**

- 16.m Utvecklingsanställning (Via Arbetscentrum och AF.)
- 21.m Arbetat och aktivitetsstöd.
- 27.k Föräldrarnas plånbok.
- 32.k Inte alls sedan april 2011.
- 34.k Inget!
- 51.k Studentpengar.
- 54.k Extra lön.
- 57.m Fick hjälp av föräldrar.
- 60.k Timanställd.

***Deltagarnas kommentarer till svaret "Annat" efter utb:**

- 7.k Mammabidrag.
- 18.k Studiepengar.

- 19.k Jobbar extra.
- 21.k Pluggar så jag får från CSN.
- 28.k CSN.
- 36.m Bidrag från CSN.
- 40.k Timanställd, nästan samma område.
- 43.m Studiemedel.
- 52.k Vikarie annan bransch.
- 54.k +Extra annan bransch.
- 59.m Försäkringskassan och extra från timjobbet.

Det vi kan utläsa av dessa kortfattade kommentarer är att det efter utbildningen tycks finnas en positiv inställning till att studera. Fem av kommentarerna handlar om att den f.d. deltagaren numera studerar och därmed är berättigad till studiemedel från CSN. Kanske hade dessa personer i vilket fall som helst börjat studera med tiden? Det ligger ändå nära till hands att tro att positiva intryck och erfarenheter från dessa utbildningar kan ha ökat lusten hos deltagarna att börja studera.

En av de frågor som uppdragsgivaren ville ha svar på genom utvärderingen är hur det ser ut för de f.d. deltagarna ca ett år efter kursavslut. Att besvara den frågan visade sig vara svårt eftersom det för endast ett 20-tal av de som besvarade enkäten hade gått ett år eller mer efter kursavslut. Efter samråd med uppdragsgivaren har istället materialet delats upp i de fem kategorier som finns i frågeställningen. Resultatet återges i tabell 7.

Tabell 8. Typ av försörjning efter utbildning, fördelat på tid efter kursavslut.

<i>Typ av försörjning</i>	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Totalt
1-3 mån	1		3	4	1	2	2	4	2	19
4-6 mån	1				1	1	3	2		8
7-9 mån		2	1	2	1		1	1	1	9
10-12 må	1	2						3	1	7
> 12 mån	2		2	2	1	2		1	6	16
Totalt	5	4	6	8	4	5	6	11	10	59

Förklaring:

1 = Fast anställning i samma bransch som utbildningen. **2** = Fast anställning i annan bransch. **3** = Tidsbegränsad anställning i samma bransch som utbildningen. **4** = Tidsbegränsad anställning i annan bransch. **5** = Stöd från A-kassa. **6** = Försörjningsstöd från kommunen. **7** = Aktivitetsersättning. **8** = Aktivitetsstöd. **9** = Annat

Kommentar: De svar som utgör innehållet i denna tabell är alltså identiska med uppgifterna i den nedre raden i tabell 7. Vi ser att sammanlagt nio personer av de 59 svarande har fast anställning, varav fem i samma bransch som utbildningen gällde. Totalt är det 23 personer av de svarande som har anställning. Totalt 15 av 59 är beroende av A-kassa, kommu-

nalt försörjningsstöd eller aktivitetsersättning⁸ efter utbildningen. De svarsalternativ som fått de högsta siffrorna är 8 och 9 dvs. "Aktivitetsstöd"⁹ och "Annat".

Liksom vid fråga 11 a och b (tabell 7) är det enda tydliga mönstret att man söker sig till studier efterhand som tiden går. Detta är naturligtvis mycket positivt och är kanske till stor del inspirerat av erfarenheterna från Elvira. Uppgifterna från Elviras slutrapporter får alltså stöd av enkätsvaren, då båda källorna visar att 31 procent av deltagarna har fått anställning efter utbildningen. Beräknat på 50 av 159 i Elviras slutrapporter och 18 av 59, (se tabell 6) i enkätsvaren.

Deltagarnas upplevelser

Under denna rubrik redovisas resultaten av de frågor som är rena attitydfrågor, dvs. om vad deltagarna egentligen ur olika aspekter tycker om den utbildning de gått. Eftersom det är attitydfrågor får också de efterföljande kommentarerna en mer laddad karaktär. Som en hjälp för läsaren att tolka och sortera kommentarerna i kategorier har vid varje kommentar därför en markering gjorts som signalerar om kommentaren har en positiv, neutral eller negativ "laddning". En summering av antal kommentarer inom respektive kategori återfinns i varje delrubrik. I övrigt får kommentarerna tala för sig själva.

Fråga 3. Försök att göra en helhetsbedömning av teoridelen av utbildningen.

Sammanlagt har 59 personer besvarat frågan om helhetsintryck av teoridel. Fem har besvarat frågan med "Ganska dålig" eller "Varken bra eller dålig". Övriga 54 personer har svarat med "Ganska bra" (30 st.) eller "Mycket bra" (24 st.) Detta första visuella intryck av enkätsvaren kan alltså sägas båda gott inför de följande frågorna, se diagram 1 nedan samt tabell 9.

Diagram 1, helhetsintryck av teoridel

⁸ "Aktivitetsersättning är en ersättning för dig som är ung och troligen inte kommer att kunna arbeta heltid på minst ett år på grund av en sjukdom, skada eller funktionsnedsättning." Källa: Försäkringskassans hemsida.

⁹ "När du deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program som du blivit anvisad till av Arbetsförmedlingen har du rätt till aktivitetsstöd från Försäkringskassan." Källa: som ovan.

Betygsmedelvärde fråga 3: kvinnor 4,4, män 4,1.

Deltagarnas kommentarer till fråga 3: (+ 17, + - 4, - 5) (19 kvinnor, 6 män)

1. k+ Bra upplägg!
- 5.m + Om man var vaken på lektionerna så fattade man.
6. k+ - Gör mitt bästa. Svårast för mig är matematiken.
- 8.m - Mer prov, då hade man lärt sig mer.
- 12.m + Det fanns absolut ingen "onödig" kunskap. Jag har haft nytta av allt jag lärt mig.
14. k+ Lärorikt, utan att vara tråkigt. Även något man har användning för även om man inte jobbar inom just café.
16. m+ Lagom tempo.
18. k+ Mycket bra genomgångar och prov.
21. m+ En bra lärare blir en bra utbildning.
24. k- Kände mig inte välkommen, dåliga lokaler.
- 29.k + Jag lärde mig mycket och hade kul samtidigt.
- 30.k + Lärt mig väldigt mycket som var bra förberedande inför praktiken.
- 31.k - Det blev lite tjatigt med upprepade teoridelar, testa hellre olika inlärningsmetoder.
- 32.k + Den var extremt lärorik och jag har lärt mig mycket.
- 34.k + Bra material och kompetenta lärare.
- 37.k + Teorin innehöll allt nödvändigt man kan ha nytta av i livet o arbetet.
- 38.k + Bra vägledning av "lärarna".
- 40.k- Var lite mellanstadienivå på teoridelen.
- 41.k + - Kändes irrelevant när man väl kom ut på praktik. Men samtidigt bra och grundläggande, förberedande.
- 42.k + Mycket bra lärare och otroligt lärorika lektioner.
- 51.k + - Utbildningen var bra men kunde bli lite långtråkig ibland.
- 52.k + Bra lärare som vet vad de pratar om.
- 54.k + Bra lärare! Mycket praktisk info.
- 55.k + - Har inte hunnit så långt i utbildningen att den ledde till praktik. Bra vore om man fick lite hjälp att leta efter praktikplats gemensamt, inte enbart på egen hand.
- 59.m - Kanske behövdes lite småläxor som pushar en till att lära sig mer.

Fråga 4. Försök att göra en helhetsbedömning av praktikdelen av utbildningen

Diagram 2, helhetsintryck av praktikdel - samtliga

Betygsmedelvärde fråga 4: kvinnor 4,2: män 3,8.

Även fråga 4 har besvarats av 59 personer. Svaren på denna fråga resulterar i en något an- norlunda bild än vid fråga 3. Här finns alla svarsalternativen med och vi noterar gradvis ökande höjd på staplarna, där svarsalternativ 1 "Mycket dålig" är den lägsta stapeln som består av svaren från två personer. Alternativen "Ganska dålig" och "Varken bra eller dålig" har valts av tre resp. nio personer. Dominerar klart gör "Ganska bra" och "Mycket bra" som valts av 18 resp. 27 personer. 45 kursdeltagare av 59 tycker alltså, i varierande utsträckning, att praktikdelen av utbildningarna varit bra. Se även tabell 9.

Deltagarnas kommentarer till fråga 4: (+ 12, + - 7, - 7) (22 kvinnor, 4 män)

- 1.k + - Valde fel praktikplats. Arbetet passade inte mig. Men kontakten mellan skolan och praktiken var bra.
- 3.m + Gärna mer tid vid trucken! Men det är inte så viktigt då man lärde sig tillräckligt.
- 4.k + Man lärde sig en hel del.
- 5.m + MVG +++ Om man visar att man vill jobb så får man det.
- 14.k + Lärorikt på alla sätt. Tycker det är bra att ha både teoretiskt och pratiskt då man lär sig bättre.
- 16.m - För lite körträning. Vi fick ej träna alls på skjutstativtruck, trots att vårt truckkort ger behörighet för den trucktypen.
- 18.k - Pga. en dålig praktikplats med ett äckel till chef.
- 19.k + Jag jobbar nu extra i butiken som jag praktiserade i.
- 21.m + Trivdes bra där jag praktiserade.
- 24.k + - Gick aldrig så långt.
- 27.k - Kände mig kränkt en dag.
- 29.k - Praktiken funkade inte för mig, det var därför jag inte avslutade utbildningen. Alltså gick jag inte på praktik.
- 30.k + Mycket bra förberedande inför arbetslivet!
- 31.k - Det kunde ingått fler praktikdagar för att ordentligt lära sig rätt.
- 32.k + Det jag inte förstod eller kunde lärde jag mig på praktiken.
- 34.k + - Plats för förbättring i form av uppföljning, men i övrigt bra.
- 35.k + - Jag bytte efter ca halva delen.
- 37.k - Det var alldeles för lite praktik.
- 38.k + - Fick en väldigt bra praktikplats. Dock fick jag inte veta min praktikplats förrän dagen innan jag började. Det blev stressigt.
- 40.k - Jag borde valt ett annat café.
- 41.k + Var kul och lärorikt, fick bra handledning och mycket praktiserat.
- 42.k + Bra val av praktik. Mycket utvecklande och hjälpsamt för en vidare fortsättning inom försäljning.
- 50.k + Bra stöd, väldigt praktiskt, grundläggande och roligt!
- 51.k + - Vart välkomnad bra men kände att jag kanske inte fick göra så mycket.
- 52.k + - Bra med lång praktik, men där jag hamnade var det tråkigt och jag lärde mig inte så mycket.
- 54.k + Grym! Bra handledare osv.

Fråga 5. Försök att göra en helhetsbedömning av lärarnas insatser under utbildningen.

Diagram 3, helhetsintryck av lärarinsats - samtliga

Frågan om lärarnas insatser resulterar inte i ett enda svar med alt. 1 eller 2. Däremot har tre personer valt att svara med "Varken bra eller dålig". 14 har svarat med "Ganska bra" och hela 42 st. av 59 deltagare har valt det mest berömmande "Mycket bra". Detta resulterar i en för personalen vid Elvira, mycket glädjande bild. Intrycket förstärks av kommentarerna.

Betygsmedelvärde fråga 5: kvinnor 4,6; män 4,8

Deltagarnas kommentarer till fråga 5: (+15, + - 1, - 4) (17 kvinnor, 3 män)

- 1.k + Duktiga lärare! Roligt upplägg.
- 2.k+ - Olle var mycket bra men däremot inte hans kollega.
- 5.m + Mycket bra insats av lärarna!
- 12.m - Det förekom att läraren upprepade sig flera gånger.
- 14.k + Lärarna var underbara!! Hjälpsamma, förstående och även väldigt pedagogiska.
- 18.k + Dom var helt underbara!
- 19.k - Jag tycker vi borde fått lära oss om reklamationer och om konsumentköplagarna.
- 24.k - Dåligt bemött.
- 29.k + Trevliga och bra på det dom gör. Fick mycket hjälp när jag behövde.
- 30.k + Kunde inte bli mycket bättre, bra energi och riktigt engagerade.
- 32.k + De engagerade sig mycket bra och helhjärtat. De har uttryckt sig på ett sätt så att alla har förstått.
- 34.k + Mycket bra lärare.
- 35.k + De var väldigt hjälpsamma och förstående.
- 37.k + Duktiga lärare som kunde svara på allt inom café- och livsmedelshygien.
- 38.k + Tycker att de lärare jag hade under tiden var mycket bra och informativa.
- 40.k - Var lite för mycket favorisering och kommentarer om vad folk åt.
- 41.k + Var roligt, lärande, lättlärt.
- 42.k + Lärarna var insatta och hjälpsamma. Tydliga och bra undervisningar.

51.k + Lärarna var alltid glada och trevliga, det var roligt att bli lärd från dem.
59.m + Dom kunde sin grej och var verkligen bra på att få det att funka för alla. Bra övningar.

Fråga 6. Försök att göra en helhetsbedömning av praktikhandledarens insatser under praktikdelen av utbildningen.

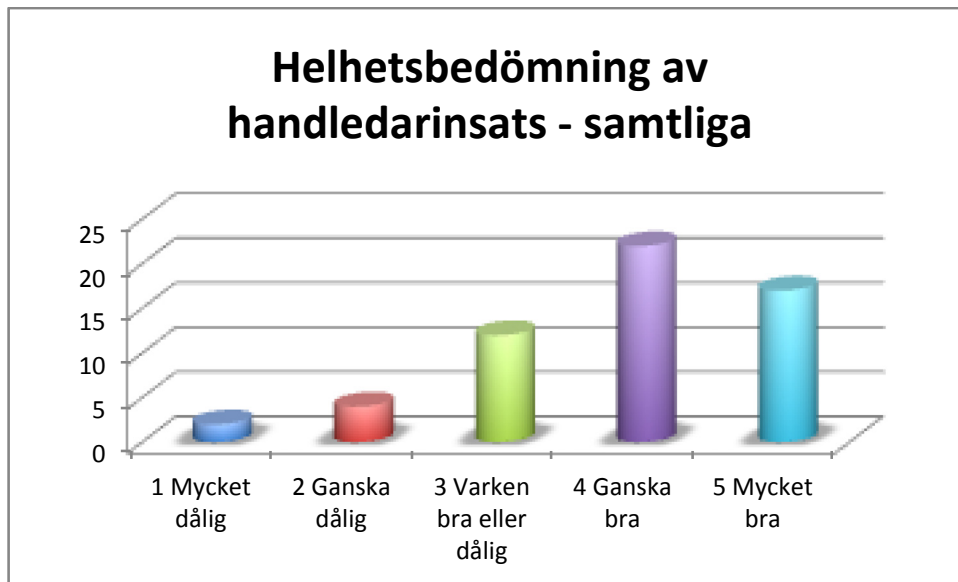

Diagram 4, helhetsbedömning av handledarinsats - samtliga

När det gäller praktikhandledarnas insatser ser bilden lite annorlunda ut. Här är det inte alternativet ”Mycket bra” som uppvisar det bästa resultatet, utan ”Ganska bra”, 17 resp. 22 st. Därefter blir det en sjunkande skala för de tre lägre svarsalternativen, 12, 4 resp. 2 svar.

Betygsmedelvärde fråga 6: kvinnor 3,8: män 3,9

Deltagarnas kommentarer till fråga 6: (+ 6, + - 6, - 9) (17 kvinnor, 4 män)

- 1.k + - Kunde varit bättre men den var inte dålig.
- 2.k + - Gick inte klart praktiken.
- 4.k + - Vem som var min handledare var väldigt struligt. Visste inte exakt vem som var det. Lyssnade på alla som jobbade där.
- 5.m + De hjälpte mig till en bättre människa.
- 16.m + - Hasse var bra, men honom som vi hade under uppkörningen var usel. Han var totalt ointresserad av oss. Han ägnade sig åt annat istället för oss då vi gjorde de olika momenten.
- 18.k - Han var hemsk!
- 26.k - Jag hade lite otur med min praktikplats.
- 29.k - Som sagt, gick inte på praktik. Var på 1 praktik möte dock. Och hon som jag träffade där var inte så trevlig.
- 30.k + Man fick bra feedback, om man skulle göra bättre och vad man gjorde bra.
- 32.k - Min handledare var knappt där och handledde mig i princip bara första dagen.
- 34.k - Min handledare var väl inte speciellt intresserad. Fick hjälp av andra.

36.m - Dåligt med stöd samt förklaring av arbetsuppgifter.
37.k - Inte alltid med till 100 %. Info ej tillräcklig och ej heller anvisningarna.
38.k - Min handledare var borta under stora delar av min praktik, dock fanns andra jag kunde vända mig till.
40.k + Snäll handledare men jag skötte det mesta själv och fick också då lära mig mer med egna initiativ.
41.k + Tålmodig och pedagogisk.
42.k + - Var oftast upptagen men alla i teamet hjälptes åt.
51.k + - Dom var inte där så ofta men alla i personalen var mycket hjälpsamma och roliga att jobba med.
52.k - Lärde mg inte så mycket som jag tycker att jag borde gjort. Ex. kassan.
54.k + Engagerande.
59.m + Dom lärde verkligen upp en om hur allt funkade och skulle vara. Dom var inte blyga med att ge lite extra. Man kom in i gruppen på en gång.

Fråga 7. Vilket är ditt intryck av utbildningen totalt sett?

Diagram 5, helhetsbedömning av utbildning - samtliga

Svaren på fråga 7 kan rimligen inte tolkas på annat sätt än att kursdeltagarnas helhetsintryck av utbildningarna är klart positiva. 58 personer har besvarat frågan och av dessa har 54 st. besvarat frågan med "Ganska bra" eller "Mycket bra". En majoritet av de svarande har alltså valt det högsta betyget och nästan alla övriga har valt det näst högsta betyget.

Betygsmedelvärde fråga 7: kvinnor 4,5; män 4,2

Deltagarnas kommentarer till fråga 7: (+10, + - 2, - 2) (10 kvinnor, 4 män)

4.k + Roligt att lära sig något nytt.

5.m + Toppenidé!

14.k + - Även fast att jag inte jobbar med det idag.

16.m + - Teoridelen var okej, men inte praktikdelen (kördelen). Helhetsintrycket är ”så där”.

29.k + Tycker den var jättebra och vill gå hela utbildningen igen. Det enda jag skulle ändra på är att ha kortare praktik och längre teoridel.

31.k + Bra för dom arbetslösa.

32.k + Den har varit grymt rolig!! Skulle vilja gå om den om jag fick!

36.k - Den hade kunnat kortas ned på ett par veckor.

37.m - Rekommenderas till någon som redan har jobb eller praktik på café annars ingen nytta av detta.

40.k + Hade en rolig tid i mitt liv och kom på fötterna.

42.k + Öppnar dörrar till arbetslivet. Jättenöjd med utbildningen.

51.k+ Med tanke på att jag inte fick jobb så var den helt okej. Men också mycket bra eftersom att jag fick lära mig så mycket nytt.

54.k + Riktigt bra för att få jobb. (Lång praktik).

59.m + Bra, man kom verkligen ut ur sitt skal och växer fram som person och säljare.

Fråga 13 a: Om Du försöker bedöma Din livskvalitet – är det någon skillnad om Du jämför Din livskvalitet totalt sett idag jämfört med hur det såg ut innan Du gick utbildningen?

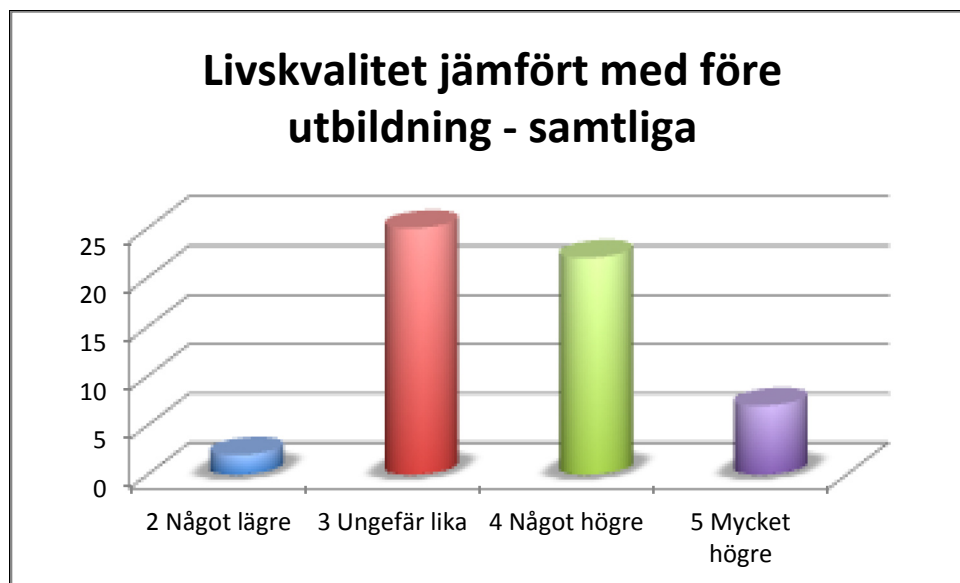

Diagram 6, livskvalitet jämfört med situationen före utbildningen - samtliga

Av 56 avlämnade svar på frågan, anger två personer att livskvaliteten är något lägre, medan 25 st. säger att den är ungefär lika. En majoritet av de svarande – 29 personer – anger att livskvaliteten är något högre – 23 st. - eller mycket högre – sex st. - efter utbildningen jämfört med före. För att försöka utröna om utbildningen haft något att göra med denna högre livskvalitet riktas en följdfrågan, fråga 13 b, till dessa 29 personer.

Betygsmedelvärde fråga 13 a: kvinnor 3,7: män 3,5

Fråga 13 b: Om Din livskvalitet har förändrats till det bättre efter utbildningen – kan Du bedöma ungefär i vilken utsträckning detta har att göra med utbildningen eller om förändringen beror på andra faktorer?

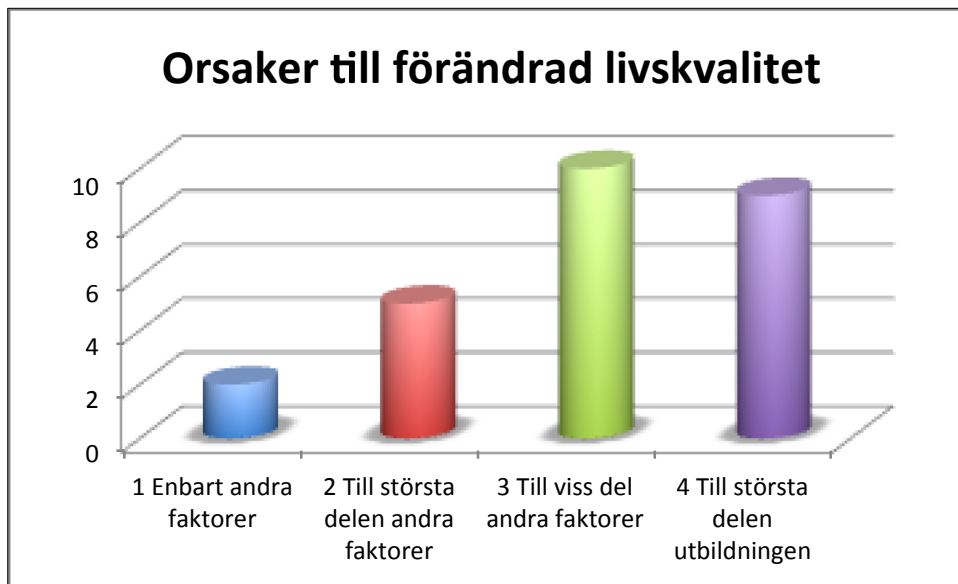

Diagram 7, orsaker till förändrad livskvalitet

Av de 29 personer som angett att man upplevt en högre livskvalitet efter utbildningen jämfört med före, svarar sju st. att detta enbart – två st. – eller till största delen – fem st. - beror på andra faktorer. Nio av deltagarna uppger i sitt svar att den högre livskvaliteten till största delen beror på utbildningen medan tio st. anger att livskvaliteten delvis beror på andra faktorer. Det sistnämnda ska alltså uppfattas som att utbildningen också delvis har med den förbättrade livskvaliteten att göra.

Svaren på frågorna 3-7 samt fråga 13 a. kan också, i ett jämförande syfte, presenteras i tabellform. Den femgradiga skalan på svarsalternativen för dessa frågor motsvarar en rangordnad skala från 1 – 5 vilket möjliggör en beräkning av medelvärden. I tabell 7 och 8 presenteras "betygsmedelvärden" för respektive fråga. I tabell 8 är resultaten fördelade på typ av utbildning medan tabell 9 tar hänsyn till kön.

Tabell 8. Betygsmedelvärden, Café, Sälj, Lager och Samtliga.

<i>Utbildning</i>	<i>Teori.</i>	<i>Praktik.</i>	<i>Lärare.</i>	<i>Handl.</i>	<i>Helhet.</i>	<i>Förändr. livskval.</i>	<i>Medel</i>
Café	4,5	4,2	4,6	3,9	4,5	3,6	4,2
Sälj	4,4	4,2	4,7	3,8	4,6	3,6	4,2
Lager	3,9	3,9	4,8	3,9	4,3	3,6	4,1
Samtliga	4,3	4,1	4,7	3,8	4,5	3,6	4,2

Tabell 9. Betygsmedelvärden, Kvinnor, Män och Samtliga.

<i>Kön</i>	<i>Teori.</i>	<i>Praktik.</i>	<i>Lärare.</i>	<i>Handl.</i>	<i>Helhet.</i>	<i>Förändr. livskval.</i>	<i>Medel</i>
Kvinnor	4,4	4,2	4,6	3,8	4,5	3,7	4,2
Män	4,1	3,8	4,8	3,9	4,2	3,5	4,1
Samtliga	4,3	4,1	4,7	3,8	4,4	3,6	4,2

Av tabell 8 framgår att skillnaderna i åsikter mellan deltagare från de olika utbildningarna, är näst intill försumbara. Däremot finns vissa skillnader i åsikter när man delar upp svaren på kvinnor och män. Kvinnorna uttrycker ett större mått av gillande för teoridelen och praktikdelen av utbildningen. Kvinnorna uttrycker också ett något större gillande vad gäller utbildningen som helhet, även om skillnaden där endast är två tiondelar. Männerna uttrycker ett något större gillande för lärarnas insatser, även om den skillnaden också är liten. Om man sedan jämför de framräknade medelvärdena ser man att skillnadens mellan könen är den minsta tänkbara, nämligen 1 decimal.

I övrigt ser vi för det första att deltagarnas bedömning av lärarnas insatser får det högsta betygsmedelvärdet. Där är ”betyget” påfallande högt, 4,7 på den 5-gradiga skalan. Därefter kommer bedömningen av utbildningen totalt sett (”Helhet”) som också får ett mycket bra resultat med 4,4 av 5 möjliga poäng. Deltagarnas bedömning av teori- resp. praktikdelen får också relativt höga värden – 4,3 resp. 4,1, medan bedömningen av handledarnas insatser får något lägre värden och hamnar under 4-strecket.

När det gäller bedömningen av den egna livskvaliteten efter utbildningen jämfört med läget innan, dalar värdet ytterligare något. Trots allt är det fortfarande en klar bit över skalans mittpunkt, vilket alltså indikerar att utbildningarna haft vissa effekter på den upplevda livskvaliteten för vissa av deltagarna. Som avslutning visas i nedanstående tabell en sammanställning av kommentarerna på frågorna 3 – 7, där kommentarerna är uppdelade på kategori (positiv, neutral eller negativ).

Tabell 10. Antal kommentarer/kategori och fråga.

Svarskat.	+	+ -	-
Fråga 3	17 st.	4 st.	5 st.
Fråga 4	12 st.	7 st.	7 st.
Fråga 5	15 st.	1 st.	4 st.
Fråga 6	6 st.	6 st.	9 st.
Fråga 7	10 st.	2 st.	2 st.

Fråga 14. Här kan Du skriva om Du har något annat att säga om den utbildning Du gått:

Deltagarnas kommentarer till fråga nr. 14: (+ 21, + - 2, - 11) (27 kvinnor, 7 män)

Denna öppna fråga har också behandlats så att svaren har klassificerats i tre kategorier – positiva, neutrala och negativa. Innehållet i svaren har därefter grupperats i ett mindre antal temaområden – ”Lärarna”, ”Praktikarbetet” (praktiska inslag hos Elvira), ”Praktik” och ”Allmänt”. Efter varje svar nedan, redovisas hur svaret har registrerats. Resultatet redovisas i tabell 10.

1.k Lärarna var jättetrevliga! Och duktiga. Allt var bra men praktikarbetet var inte så bra. Pratade med lärarna så dom vet vad vi i klassen tror skulle vara mer givande. (+Lärare, - Praktikarbete)

5.m Om man verkligen vill jobba så är detta världens chans! Helt nöjd över denna utbildning. (+Allm.)

7.k Jag har aldrig haft bättre lärare innan denna utbildning. Och jag saknar dom. (+Lärare)

9.k Utbildningen var kanon och lärarna var väldigt bra. Jag är mycket nöjd! (+Lärare, +Allm.)

10.m Det är bra att det finns en sån här möjlighet om man har svårt att få jobb eftersom det här underlättar väldigt mycket. Plus att det är bra praktikperiod. (+Allm., +Praktik)

12.m Det enda jag kan komma på är att på butiksekonomektionen var det svårare att hänga med för att läraren förklarade lite osammanhängande. (- Lärare)

16.m Skönt att undervisningen hålls i centrala stan då det underlättar för kommunikationer. (+Allm.)

24.k Det var bara samma grupp av människor i samma ålder. (+- Allm.)

26.k Se till att kontrollera reklamutskicket innan utbildningen startar, då den vi fick var missvisande. (- Allm.)

29.k Tycker att utbildningen inom sälj & café var väldigt bra och har sett att många som gått den fått jobb. Jag hoppas ni fortsätter med denna utbildning! (+Allm.)

32.k Den har varit ”awesome”. Saknar Marlou och Majvor. Även mina klasskamrater! Vill Tillbaka!!!! (+Allm., +Lärare)

- 34.k En mycket rolig utbildning med aktiva ledare och roliga moment. (+Lärare, +Allm.)
- 35.k Jag hoppade tyvärr av när det bara var någon vecka kvar på praktiken av personliga skäl. (+- Allm.)
- 36.m Den hade kunnat vara kortare och jag hade gärna hört mer av lärare/utbildare under min praktik. (- Lärare, - Allm.)
- 37.k Skulle rekommendera mycket mer praktik, starkare intyg till utbildning och mer hjälp till SERIÖSA företag inom branschen. Rekommenderas till de som redan ordnat/ har eller ska få jobb. Bättre uppföljning. (- Praktik, - Allm.)
- 40.k Bra sätt att komma igång med när man bara sitter hemma och gräver ner sig för arbetslöshet. (+Allm.)
- 50.k Det var grymt skoj och lärorikt! (+Allm.)
- 51.k Jag tycker att det var roligt och lärorikt. Lärarna var underbara, fick lära känna nya människor. Tycker absolut att det ska finnas fler liknande utbildningar. (+Lärare, +Allm.)
- 52.k Saknade kassautbildning. Kanske införa någon typ av protokoll till handledaren på praktikplatsen med vad man bör gå igenom. (- Allm. – Praktik)
- 54.k Tack Malou och Majvor! (+Lärare)
- 55.k Liten lokal, personligt tycker jag om att ha lite mer utrymme, vi satt väldigt hoptryckta – Högt tempo. (- Allm. – Allm.)
- 56.k Tack. (+Allm.)
- 57.m Jag tycker att utbildningen är något att rekommendera till folk som vill komma in i dessa branscher, den har hjälpt mig att få en insyn och ökat mitt intresse för att jobba inom sälj! (+Allm.)
- 59.m Tack för möjligheterna och hjälpen till att just jag kunde få utbilda mig till instruktör. (+Allm.)

Tabell 11. Sammanställning av svar till fråga 14.

<i>Kategori</i>	<i>Lärarna</i>	<i>Praktikarb.</i>	<i>Praktik</i>	<i>Allmänt</i>	<i>Totalt</i>
Positivt	7		1	13	21
Negativt	2	1	2	6	11
Neutralt				2	2

Resultat av telefonintervjuer

På de enkäter som sändes ut till Elviras f.d. kursdeltagare fanns en fråga om man kunde tänka sig att vara med på en intervju. Syftet med dessa planerade intervjuer var att skapa en djupare förståelse av den bild som enkätmaterialen ger. De som kunde tänka sig att delta i intervjuer uppmanades att skriva sitt telefonnummer på enkäten för att vi senare skulle kunna ringa upp. Av de 59 enkäter som återkom fanns det telefonnummer på 12 st. Av dessa var det tre telefonnummer som gick till personer som inte kände till något om denna sak, medan en person hade ångrat sig och inte ville delta i en intervju. Därtill var det två telefonnummer som inte gav några svar överhuvudtaget. Intervjuer per telefon gick alltså slutligen att genomföra med sex personer, fem kvinnor och en man. Fyra av dessa hade gått caféutbildning medan två hade gått säljutbildning.

Intervjuerna var strukturerade utifrån enkätens utformning och gick till så att ett resonemang fördes kring de svar respondenten hade lämnat på frågorna i enkäten. Vid intervju-samtalet gavs tillfälle till ytterligare kommentarer, utvecklingar och reflektioner.

En detalj som framkom under intervjuerna var missnöje med ett löfte i en reklambroschyr från Elvira, där man utlovat att säljutbildningen skulle ge kassavana, vilket den inte gjorde enligt den intervjuade.

Den andra personen som gått säljutbildningen kommenterade sin praktikplats på ett utförligare sätt än i enkäten. I intervjun tillägger personen att hon skaffat sin praktikplats själv, att chefen var handledare men eftersom denne inte hade tid fick andra anställda träda till i rollen som handledare istället. I övrigt tycker personer inte att något saknades under själva utbildningen.

En av de fyra intervjuade som gått caféutbildningen tyckte att hon kände sig lite "tystad" under den teoretiska delen av utbildningen. Det hade känts svårt att ställa frågor eftersom hon tyckt det kändes som lärarna ville "köra på". Denna person hade också tyckt att det var lite oklart vem som egentligen var handledare på praktikplatsen.

En annan av de intervjuade, med erfarenhet från caféutbildningen, tyckte att innehållet i utbildningen var "lite tunt" överhuvudtaget, utan att närmare precisera. Personen tyckte vidare att det var ganska mycket upprepning under utbildningen, samt att praktikplatsen var "ett oseriöst ställe". Denna person saknade också en uppföljning på det individuella planet efter utbildningen.

Den tredje personen från caféutbildningen tyckte att handledningen var dålig under praktikperioden. Synpunkter på om man gjort ev. gjort några misstag kom ofta inte förrän perioden var över. Personen tycker dock att det känns som man har mer möjligheter än före utbildningen, även om ett tråkigt förhållande som nämns är att personen nästan aldrig får svar på platsansökningar.

Den fjärde som gått caféutbildning nämnde att barrista-delen av utbildningen varit lite försenad. Personen betonade i övrigt att inget saknades under utbildningen samt att det varit en bra kontakt med lärarna.

Sammanfattning och diskussion

Underlaget till denna utvärdering är 159 personer som genomgått tre typer av utbildningar vid Elvira kunskapsutveckling, av vilka den första utbildningen inleddes i april 2010 och den sista avslutades i december 2011. Utbildningarna har varit säljutbildning, caféutbildning och lagerutbildning. Fem olika delprojekt har rekryterat deltagare till utbildningarna, Ungdomsteamet Haninge, Ung i Nynäs/Ung i Tyresö, Spången Södertälje, Slussen Hudinge och Paraplyprojektet Botkyrka. I huvudsak har genomströmningen av deltagare varit god, med två undantag. Det mest iögonfallande undantaget är caféutbildningen våren 2011 då så många som åtta av 14 hoppade av utbildningen. Även säljutbildningen hösten 2010 utmärker sig litegrann, då fem av 14 hoppade av.

En ganska stor andel av deltagarna har studerat på gymnasienivå tidigare. När det gäller om deltagarna tycker det är lättare att få anställning efter utbildningen hos Elvira svarar 17 av 57 att det är något eller mycket lättare. Om det finns en avslutad gymnasieutbildning i bakgrunden eller ej tycks inte påverka svaren på denna fråga.

På frågan om det totala intrycket av utbildningen har 30 respondenter av 58, svarat ”mycket bra” följt av 24 som svarat ”ganska bra”. En fråga har också ställts som syftar till att försöka avläsa om utbildningen haft någon inverkan på deltagarnas livskvalitet. Av 56 svar är det 23 som säger att livskvaliteten är något högre ”idag jämfört med hur det såg ut innan Du gick utbildningen”. Ytterligare fem st. svarar ”mycket högre idag”. Dock visar det sig att detta i viss mån också kan bero på andra faktorer. Den avslutande öppna frågan resulterar i 21 kommentarer som kan klassificeras som positiva, två neutrala och elva negativa. Ett mindre antal avslutande intervjuer bekräftar i stort den bild som ges av enkätsvaren, inte minst när det gäller den del som uttrycker visst missnöje med handledare och praktikplats.

De uppgifter som redovisas i Elviras slutrapporter får stöd av enkätresultatet. Båda källorna anger att 31 procent av deltagarna fått anställning efter utbildningen. I det förra fallet beräknat på 50 av 159 deltagare och i det senare beräknat på 18 av 59. I detta ingår inte deltagare som haft timvikariat. M.a.o. har en knapp tredjedel av deltagarna fått anställning efter utbildningarna vilket får anses vara ett mycket gott resultat.

Slutsatser

De utbildningar som genomförts av Elvira kunskapsutveckling får goda betyg av deltagarna och har av allt att döma även lett till goda resultat både vad gäller försörjning genom anställningar i efterläget och genom stimulans till vidare studier. Initiativet från Samordningsförbundet Östra Södertörn att initiera denna insats, måste också ges en eloge. Genom denna insats gör man något konkret för att hjälpa unga människor att komma ur en situation som kan beskrivas som något av det värsta både unga och gamla kan råka ut för – en situation där man upplever hopplöshet och utanförskap. De berömmande orden från deltagarna gentemot personalen vid Elvira i kommentarer och öppna svar är många och varma. Även kritik framskyntar, framför allt vad gäller handledare som inte svarat upp mot för-

väntningarna. Men det övergripande intrycket är att utbildningarna vid Elvira har varit betydelsefulla för - och uppskattade av deltagarna.

Östersund 2012-05-10

Bengt Månström

payoff

Kontaktperson payoff: Bengt Månström, bengt@payoff.se

Kontaktperson Samordningsförbundet Östra Södertörn, Pernilla Unell, per-nilla.unell@haninge.se